Magyarországon működő bankok fenntarthatósági közzétételi gyakorlatának vizsgálata*

Bodó Regina – Lippai-Makra Edit

Az Európai Unió 2022-ben hatályba lépett, fenntarthatósággal kapcsolatos vállalati beszámolásról szóló irányelve változást hozott a vállalatok közzétételi gyakorlatában. A tanulmány bemutatja az új szabályozás lehetséges hatásait a bankok közzétételére. A kutatás során a Magyarországon működő, kötelezett bankok közzétételi gyakorlatát tartalomelemzés segítségével vizsgáltuk. Az eredmények azt mutatják, hogy a szabályozás hatására a közzétételi intenzitás összességében csökkent, ezt a csökkenést azonban inkább formai, mint tartalmi változás okozza. A jelentésekben nagyobb hangsúlyt kaptak a leíró tartalmak, és háttérbe szorultak a kvalitatív, valamint grafikus információközlések. Megállapítható továbbá, hogy a vizsgált bankok fenntarthatósági jelentései tartalmilag és formailag is igazodtak egymáshoz, igazolva a szabályozás egységesítő célját.

Journal of Economic Literature (JEL) kódok: G21, K32, M48, Q56

Kulcsszavak: bank, fenntarthatóság, CSRD, NFRD, tartalomelemzés

1. Bevezetés

Napjaink globális kihívásai – így a klímaváltozás, az energiaválság, a természeti katasztrófák és a fegyveres konfliktusok – jelentős, akár dollármilliárdos társadalmi-gazdasági költségekkel járhatnak. A fenntartható fejlődés koncepciója ugyanakkor nem új: a Brundtland-jelentés („Közös jövőnk") már 1987-ben környezetileg fenntartható növekedést sürgetett, a jelen szükségleteinek kielégítését a jövő nemzedékek lehetőségeinek sérelme nélkül értelmezve. Ennek megfelelően a szükségletek kielégítése a környezeti korlátok figyelembevételét feltételezi, ugyanakkor e korlátok mellőzése hosszú távon fenntarthatatlan pályához vezethet (*Brundtland 1987; Papp et al. 2022*).

* A jelen kiadványban megjelenő írások a szerzők nézeteit tartalmazzák, ami nem feltétlenül egyezik a Magyar Nemzeti Bank hivatalos álláspontjával.

Bodó Regina: Szegedi Tudományegyetem, tanársegéd. E-mail: bodo.regina@szte.hu
Lippai-Makra Edit: Szegedi Tudományegyetem, adjunktus. E-mail: makra.edit@eco.u-szeged.hu

A jelen tanulmány alapjául szolgáló kutatási terv díjazottja volt a Magyar Nemzeti Bank Zöld pénzügyi tudományos kutatási kezdeményezés c. 2023. évi felhívásának. A kutatás a Magyar Nemzeti Bank támogatásával valósult meg.

A magyar nyelvű kézirat első változata 2025. december 13-án érkezett szerkesztőségünkbe.

DOI: https://doi.org/10.25201/HSZ.25.1.54

A fenntarthatósági szempontok egyre hangsúlyosabban jelennek meg a vállalati – így a bankszektori – döntéshozatalban is. E folyamatot az uniós szakpolitikák erősítik: az Európai Bizottság 2018. március 8-án indította el a Fenntartható Pénzügyek Akciótervét (Sustainable Finance Action Plan), amely a pénzügyi szektor közvetítő szerepét emeli ki a zöld átmenetben. Ezt követően 2019. december 11-én az Európai Unió előterjesztette az Európai Zöld Megállapodást (European Green Deal), amely 2050-re klímasemlegességet céloz a zöld átállás támogatásával, a szén-dioxid-kibocsátás csökkentésével, a megújuló energiák használatának előmozdításával és a körforgásos gazdaság ösztönzésével (*Kirschenmann 2022*). A fenti szabályozások egyik pillére a fenntarthatósági közzététel szabályozása, melynek első irányelve az NFRD (Non-Financial Reporting Directive[1] 2014/95/EU) először 2017-től tette kötelezővé bizonyos nagyvállalatoknak a fenntarthatósági információk közzétételét, majd 2022-ben ezt a szabályozást váltotta fel a CSRD (Corporate Sustainability Reporting Directive[2] 2022/2464/EU), mely nemcsak a kötelezettek körét bővítette, hanem formai és tartalmi szempontból is szigorúbb követelményeket szabott meg a vállalatok fenntarthatósági jelentései kapcsán.

A kutatás során a Magyarországon működő, CSRD személyi hatálya alá tartozó bankok fenntarthatósági közzétételi gyakorlatát elemezve arra keressük a választ, hogy az új szabályozás következtében hogyan változott e bankok közzétételi gyakorlata. Az empirikus kutatás során a bankok fenntarthatósági közzétételét tartalomelemzéssel vizsgáltuk, a CSRD bevezetését megelőző és követő évre vonatkozóan. Azt számszerűsítettük, hogy az új szabályozás hatására hogyan változott a kötelezett bankok közzétételi intenzitása, ami alatt nemcsak a közölt információk mennyiségét értjük, hanem egy olyan komplex mérőszámot, mely az információk közlési formáját (szöveg, adat, grafikon stb.) is figyelembe veszi (*Dumitru et al. 2017; Lippai-Makra 2025*).

2. Elméleti háttér

Jelen fejezetben a kapcsolódó szakirodalom és jogszabályok alapján mutatjuk be a témához kapcsolódóan a vállalati magatartást, a jelentéstételhez kapcsolódó elméleteket, valamint a szabályozási hátteret.

2.1. Vállalati magatartás

Friedman (*1970*) klasszikus álláspontja szerint a vállalatok társadalmi felelősségvállalásának elsődleges célja a profit maximalizálása, amely megközelítéssel a szakirodalomban ma is sokan egyetértenek, miközben vitatják a nem pénzügyi szempontok vállalati döntéshozatalban betöltött szerepét (*Hill 2020*). A korai elméleti keretekben a befektetési döntéseket elsősorban a hozam és a kockázat optimalizálása határozta

[1] https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2014/95/oj/eng
[2] CSRD: http://data.europa.eu/eli/dir/2022/2464/oj

meg, a neoklasszikus közgazdasági gondolkodás racionális szereplőkre vonatkozó feltételezései mentén (*Sherwood – Pollard 2018*). Ugyanakkor az empirikus eredmények szerint sem az aggregált piaci folyamatok, sem az egyéni befektetési döntések nem írhatók le teljes mértékben a tökéletes racionalitás feltételezésével. Ennek nyomán jelent meg a viselkedési pénzügyi megközelítés, amely a befektetői döntéseket a korlátozott racionalitás, az információfeldolgozási kapacitások korlátai és a nem tudatos kognitív torzítások figyelembevételével értelmezi (*Barberis – Thaler 2003*). Eszerint a befektetők döntéseit nem kizárólag pénzügyi mutatók, hanem a rendelkezésre álló információk értelmezése és a döntési környezet komplexitása is befolyásolja. A nem pénzügyi információk iránt érdeklődő befektetők körében megkülönböztethetők azok, akik e tényezőket elsősorban a vállalatok kockázati profiljának értékeléséhez használják, illetve azok, akik döntéseikben értékalapú szempontokat is érvényesítenek (*Lippai-Makra – Kovács 2021*). A szakirodalomban ugyanakkor nem egyértelmű, hogy az értékalapú megközelítés szükségszerűen együtt jár-e a kedvezőbb pénzügyi teljesítménnyel, még akkor sem, ha egyes szerzők a fenntarthatósági szempontok hosszabb távú versenyelőnyökkel való összefüggését hangsúlyozzák (*Esty – Lubin 2020*).

A fenntarthatóság gazdaságtudományi megjelenése nem új keletű: *Soppe* (*2004*) már korán foglalkozott a fenntartható vállalati pénzügyek kérdésével a környezet-gazdaságtan és az üzleti etika összefüggésében, miközben a vállalati társadalmi felelősségvállalás közzétételét sokáig elsősorban nyugati jelenségként értelmezték (*Barakat et al. 2015*). A koronavírus-válságot követően a gazdasági helyreállítás során egyre nagyobb hangsúly helyeződött a fenntarthatóbb növekedési pályák kialakítására (*Esty – Cort 2020*). Az alacsony karbonkibocsátású gazdaságra való átállás jelentős beruházási igénnyel jár az ipari, a közlekedési, az energia- és az infrastruktúra-szektorban, amelyben a pénzügyi rendszer tőkeallokációs mechanizmusainak kiemelt szerepe van (*Warshauer – Krosinsky 2020; Holczinger – Sárvári 2025; Papp et al. 2022*). Ennek megfelelően egy fenntartható gazdasági környezet fenntartható pénzügyi rendszer nélkül nem értelmezhető (*Stamelos 2022*). A jegybankok is egyre inkább felismerik, hogy a klímaváltozás és a hozzá kapcsolódó fizikai és átállási kockázatok negatívan hathatnak az árstabilitásra és a pénzügyi stabilitásra, különösen akkor, ha e kockázatok nem jelennek meg megfelelően a pénzügyi eszközök árazásában (*Baranyai – Banai 2022; Kandrács et al. 2021; Papp et al. 2022*).

2.2. Jelentéstételi elméletek

A vállalatok beszámolási gyakorlatát a szakirodalom jellemzően négy elmélettel foglalja össze: érdekhordozói, megbízó–ügynök, jelzés- és legitimitáselmélet (*An et al. 2011; Omran – Ramdhony 2015; Ortas et al. 2015*). Az érdekhordozói elmélet szerint a vállalat érdekcsoportok koalíciója, ezért a beszámolásnak különböző információigényeket kell kielégítenie; a hosszú távú fennmaradás az érdekek összehangolásán múlik (*Lakatos 2013; Freeman 2010; Mahajan et al. 2023).*

A megbízó–ügynök-probléma a tulajdonosok és menedzserek eltérő érdekeiből ered, ami ügynöki költségeken keresztül csökkentheti a vállalat értékét (*Jensen – Meckling 1976*). A jelzéselmélet az információs aszimmetria mérséklését hangsúlyozza: a vállalat költséges, ezért hiteles jelzésekkel igazolja minőségét a befektetők felé (*Connelly et al. 2011; An et al. 2011*). A legitimitáselmélet szerint a szervezetek társadalmi normákhoz való igazodással és kommunikációval (pl. társadalmi és környezeti jelentésekkel) törekednek a társadalmi elfogadottságra, különösen a környezeti szempontból érzékeny iparágakban (*An et al. 2011; Deegan 2014*).

A vállalatoknak már korábban is kellett közzétenniük bizonyos nem pénzügyi információkat, a fenntarthatóságra vonatkozóan is. A kutatás során a nem pénzügyi közzétételnek a négy alapvető számviteli okmányon (mérleg, eredménykimutatás, cash flow kimutatás és sajáttőke-változások) felüli közzétételt értjük. A fenntarthatósági közzétételnek tekintjük a környezeti, társadalmi és vállalatirányítási kérdéseket magába foglaló közzétételeket. A fenntarthatósági közzététel folyamatáról csupán röviden foglaljuk össze a legjelentősebb pontokat *Lippai-Makra és szerzőtársai* (*2024*) munkája alapján. A fenntarthatósági közzététel folyamata a következő lépésekből áll:

1. *Motiváció azonosítása* – A vállalat felismeri a fenntarthatósági jelentéstétel szükségességét, amelyet önkéntes vagy kötelező szabályozások ösztönözhetnek.

2. *Jelentéstételi stratégia kialakítása* – A vállalat meghatározza, hogy milyen témákról és kockázatokról kíván beszámolni (pl. környezeti, társadalmi, vállalatirányítási tényezők).

3. *Módszertan meghatározása* – Kiválasztja a jelentés formáját és a használt fenntarthatósági standardokat (pl. GRI[3], SASB[4], CDP[5], TCFD[6]).

4. *Jelentés elkészítése és közzététele* – A jelentést elkészítik és publikálják az érintettek számára.

5. *Visszacsatolás értékelése* – Az érintettek értékelik a jelentést, amely visszajelzést ad a vállalat számára, elősegítve a közzétételi gyakorlat fejlesztését.

Jelen kutatásban a fenti lépések közül a 2., 3. és 4. lépésekhez kapcsolódó kérdéseket vizsgáljuk, a kötelezett magyar bankok fenntarthatósági közzététele kapcsán, azaz azt, hogy mely témákról, hogyan, milyen standardok szerint számolnak be, valamint hogy hol érhető el a jelentés az érintettek számára. Jelen kutatásnak nem része a motivációs tényezők, valamint az érintetti visszajelzések vizsgálata (1. és 5. lépés).

[3] Global Reporting Initiative
[4] Sustainability Accounting Standards Board
[5] Carbon Disclosure Project
[6] Task Force on Climate-related Financial Disclosures

2.3. Szabályozási háttér

2.3.1. Fenntartható Pénzügyek Akcióterv

Az EU Fenntartható Pénzügyek Akcióterve 2018-ban indult, célja a szén-dioxid-semleges átállás támogatása a fenntartható növekedés és a pénzügyi stabilitás erősítése mellett; egy átláthatóbb és zöldebb pénzügyi rendszer kialakítására törekszik. Az akcióterv három pillérre épül.

Az első pillér a taxonómiai rendelet (*EU 2020/852*), amely meghatározza, mikor tekinthető egy tevékenység környezeti szempontból fenntarthatónak, ezzel növeli az átláthatóságot, csökkenti a „zöldrefestés" kockázatát, technikai kritériumokat és társadalmi biztosítékokat is rögzít, és a bankrendszerre is hatással van (*Kandrács et al. 2021; Kirschenmann 2022*). A második pillér a kötelező közzétételi rendszer: a vállalati környezeti-társadalmi hatásokat a CSRD (*EU 2022/2464*), míg a fenntarthatósági kitettségből eredő üzleti és pénzügyi kockázatokat az SFDR (*EU 2019/2088*) szabályozza. A harmadik pillér a befektetési eszköztár (referenciamutatók, standardok, címkék), amelyet az uniós éghajlatváltozási referenciamutatókról szóló rendelet (*EU 2019/2089*) támogat a Párizsi Megállapodás céljaival összhangban. A kutatás középpontjában a 2022-ben elfogadott CSRD áll, amely részletesebb ESG-közzétételeket ír elő, erősíti az átláthatóságot, és a kettős lényegesség elvét alkalmazza; ennek hatását vizsgáljuk a magyar bankok fenntarthatósági jelentéseiben.

2.3.2. A vállalati fenntarthatósági jelentéstételi irányelv[7]

A CSRD bemutatása előtt mindenképp meg kell említeni az Európai Parlament és Tanács 2014/95/EU[8] rendeletét, mely a vállalatok kötelező nem pénzügyi jelentéstételére vonatkozik (NFRD). Ez az irányelv a fenntarthatósági jelentéstétel egyik legjelentősebb szabályozási fejleménye (*Posadas et al. 2023*). Célja, hogy növelje a nagyvállalatok átláthatóságát és elszámoltathatóságát a fenntarthatósági és társadalmi felelősségvállalási szempontok mentén azáltal, hogy információkat biztosít a különböző környezeti hatásokról, társadalmi és munkavállalói kérdésekről, korrupcióellenes intézkedésekről és a vállalatirányítási kérdésekről (*Manes-Rossi et al. 2018*). *Pizzi és szerzőtársai* (*2022*) szerint ugyan a rendelet célja a harmonizáció és átláthatóság elősegítése volt, de indirekt módon hozzájárult a Fenntartható Fejlődési Célok (SDG) 12. pontjához is (felelős fogyasztás és termelés). Az NFRD-t azonban kritika érte amiatt, hogy a vállalatok által szolgáltatott nem pénzügyi nyilvántartások nem összehasonlíthatóak, nem megbízhatóak és nem relevánsak (*Faqih – Kramer 2024*).

[7] Szerzői megjegyzés: a tanulmány leadásának napján (2025. június 30.) hatályos jogszabályok alapján. Az Omnibus tervezet tárgyalás alatt lévő rendelkezéseinek esetleges hatásaival jelen tanulmány nem foglalkozik.
[8] https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2014/95/oj/eng

A CSRD felváltotta az NFRD rendelkezéseit, és teljesen átalakította a fenntarthatósági jelentések európai keretrendszerét azáltal, hogy a kötelezettek köre több lépésben kibővítésre került, és a közzétételek összehasonlíthatósága érdekében a jelentések formáját is egységesítette (*Baumüller – Grbenic 2021; Faqih – Kramer 2024*).

Az első hullámban a 2024-es üzleti évről kellett elkészíteniük az első fenntarthatósági jelentést azoknak a közérdeklődésre számot tartó nagyvállalatoknak, amelyek az előző üzleti év végén a mérleg fordulónapján a három mutatóérték közül bármelyik kettőt túllépték. Ezek a mutatók a következők: a mérlegfőösszeg eléri a 25 millió eurót, az éves nettó árbevétel meghaladja az 50 millió eurót, valamint az üzleti évben átlagosan foglalkoztatottak száma legalább 500 fő. Mivel az ebbe a csoportba tartozó vállalatok már korábban, az NFRD-szabályozás alapján is kötelezettek voltak nem pénzügyi jelentések készítésére, már többéves tapasztalattal rendelkeznek ezen a téren.

A szabályozás a fenntarthatósági jelentések tartalmát és formáját is szabályozza. Így biztosítani tudják az összehasonlíthatóságot. Az Európai Bizottság 2023. július 31-én elfogadta az Európai Fenntarthatósági Beszámolási Szabványokat (ESRS[9]), amelyek a vállalatok fenntarthatósági jelentéskészítését szabályozzák. A szabványokkal egyensúlyt kívánnak teremteni a vállalatokra háruló terhek és a zöld megállapodás célkitűzéseinek teljesítése között. Kiterjednek környezeti, társadalmi és irányítási (ESG) témákra, például a klímaváltozásra és az emberi jogokra[10].

Az új irányelv előírja továbbá a fenntarthatósági jelentések kötelező auditját, ahol a könyvvizsgálóknak a jelentésekre vonatkozó bizonyossági véleményt kell nyújtaniuk, aminek során a jelentés fenntarthatósági szempontoknak való megfelelőségét vizsgálják. Ehhez az IAASB által kiadott ISSA 5000 egy új nemzetközi szabvány a fenntarthatósági jelentések hitelesítésére, amellyel egységes keretet kíván biztosítani az ESG-adatok ellenőrzéséhez, elősegítve a megbízhatóságot és az átláthatóságot[11].

2.3.3. A magyar jogszabályi háttér

Magyarországon a CSRD implementálása a Számviteli Törvény, valamint a Magyar Könyvvizsgálói Kamaráról, a könyvvizsgálói tevékenységről, valamint a könyvvizsgálói közfelügyeletről szóló 2007. évi LXXV. törvény módosításával történt meg. Az új rendelkezések 2024. január 1-jével léptek hatályba. A szabályozás személyi hatályának megállapításához ismerni kell a közérdeklődésre számot tartó gazdálkodók fogalmát, melyet a magyar jogrendben a fent említett 2007. évi LXXV. törvény definiál, továbbá egyes, szektorspecifikus jogszabályok pontosítanak tovább, akár kivételek

[9] European Sustainability Reporting Standards
[10] https://finance.ec.europa.eu/news/commission-adopts-european-sustainability-reporting-standards-2023-07-31_en
[11] https://www.iaasb.org/focus-areas/understanding-international-standard-sustainability-assurance-5000

felsorolásával. Összességben elmondható, hogy azok a gazdálkodók tekinthetők közérdeklődésre számot tartónak Magyarországon, amelyek: átruházható értékpapírjait valamelyik tagállamnak szabályozott piacára bevezették, vagy hitelintézetek, vagy biztosítóintézetek. A hitelintézetek közül azonban a 2013. évi CCXXXVII., a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló törvény szerint a Magyar Nemzeti Bank (MNB), az MFB Magyar Fejlesztési Bank Zártkörűen Működő Részvénytársaság és a Magyar Export-Import Bank Zrt. nem közérdeklődésre számot tartó entitás.

3. Korábbi szakirodalmi kutatások

A fenntarthatósági jelentéstétel az elmúlt évtizedben komoly fejlődésen ment keresztül, különösen az Európai Unió szabályozási kezdeményezéseinek (NFRD, CSRD) következtében. A kutatások főként a szabályozások hatására, az intézményi tényezők szerepére, a kötelező és önkéntes jelentéstétel közötti különbségekre fókuszálnak, miközben több, európai és nemzetközi vállalat fenntarthatósági beszámolási gyakorlatait is összehasonlítják. A fenntarthatósági jelentéstétel szintjét és minőségét erősen befolyásolja az intézményi környezet és a jogi szabályozás (*Barakat et al. 2015*). A közzétételek egységesedését gyakran az intézményi izomorfizmusok három formájával – kényszerítő, normatív és utánzó – magyarázzák (*Pizzi et al. 2023; Posadas et al. 2023; Stefanescu 2022; Tóth – Lippai-Makra 2024*). *Zülch és szerzőtársai* (*2021*) a német vállalatok gyakorlatát vizsgálva arra jutottak, hogy a fenntarthatósági jelentéstételük már részben igazodik a CSRD követelményeihez, mivel Németországban szigorú vállalatirányítási és fenntarthatósági standardok érvényesülnek. *Soyombo és szerzőtársai* (*2024*) az amerikai és európai vállalatok fenntarthatósági jelentéstételének összehasonlításával arra a következtetésre jutottak, hogy az USA-ban az iparági szabványok és a piaci nyomás dominál, míg Európában a kötelező szabályozás biztosít strukturáltabb és összehasonlíthatóbb jelentéseket.

A magyar fenntarthatósági jelentéstétel helyzetét vizsgáló kutatások szerint a nagyvállalatok nagyjából megfelelnek az európai előírásoknak, míg a kis- és középvállalkozások (KKV-k) számára ez még kihívást jelent. *Lippai-Makra és szerzőtársai* (*2024*) kutatása a magyar nagyvállalatok fenntarthatósági jelentéseit vizsgálta. Eredményeik alapján láthatóvá vált, hogy a vállalatcsoporthoz tartozó cégek közzétételi gyakorlata közelebb áll a jövőbeni szabályozási követelményekhez. A leggyakrabban jelentett témák a környezeti tényezők voltak, míg a legritkábban a korrupcióellenes tevékenységekről számoltak be. *Surman és Böcskei* (*2023*) a magyar KKV-k fenntarthatósági attitűdjét vizsgálva arra a megállapításra jutott, hogy bár a vállalatok érzik a fenntarthatósági intézkedések bevezetésének nyomását, elsődlegesen a gazdasági fenntarthatóságra összpontosítanak. A fenntarthatósági célok integrációját vizsgálta *Pizzi szerzőtársaival* (*2022*), akik szerint Magyarország az európai országok között a 15. helyen áll a vállalatok SDG-célokhoz kapcsolódó, nem pénzügyi jelentéstétele tekintetében, és a vállalatoknak csupán 28,57 százaléka építi be ezeket az információkat a beszámolóiba.

A fenntarthatósági közzététel szabályozásának fontosságát azonban nemcsak a kutatási eredmények mutatják, hanem az is, hogy az MNB is kiemelt figyelmet fordít rá. A 2008-as válságot követően a jegybankok mandátuma jellemzően az árstabilitás és a pénzügyi rendszer stabilitásának megőrzésére törekedett. Idővel azonban a klímaváltozás környezeti hatásairól való tudásunk bővülésével és a fenntarthatatlanság növekedésével láthatóvá vált, hogy a pénzügyi rendszer is komoly veszélyben van. Ez indukálta, hogy a jegybanktörvény 2021 óta a Magyar Nemzeti Banknak zöld mandátumot ad (*Deák – Sárvári 2023*). Az MNB azon kevés intézmény közé tartozik Európában, amely törvényi mandátummal rendelkezik a környezeti fenntarthatóság támogatására, de elsődleges célja az árstabilitás veszélyeztetése nélkül (*Holczinger – Sárvári 2025; Kandrács et al. 2021*). *Gyura és szerzőtársai* (*2023*) alátámasztják az MNB aktív szerepvállalását a fenntarthatóság ösztönzésében és jelentős lépéseit annak érdekében, hogy a pénzügyi rendszerben is érvényesüljenek a fenntarthatósági szempontok. A *Várgedő* (*2022*) által bemutatott eredmények azt is jelzik, hogy a bankok számára releváns klímakockázatok számszerűsíthetők és intézményenként eltérők, ami megerősíti a CSRD által megkövetelt, kockázatalapú és standardizált fenntarthatósági közzététel indokoltságát. Az MNB 2022. augusztus 2-án kiadta az éghajlatváltozással és a környezeti kockázatokkal, valamint a környezeti fenntarthatósági szempontok érvényesítésével kapcsolatos, 10/2022. (VIII.2.) számú ajánlását a hitelintézetek tevékenységében[12]. Ez az ajánlás részletesen bemutatja az MNB elvárásait a bankok fenntarthatósági jelentéseivel kapcsolatban, és tartalmazza a kapcsolódó jó gyakorlatokat is. Mindezt azzal a céllal, hogy segítse a hitelintézeteket az éghajlatváltozással és egyéb környezeti kockázatokkal kapcsolatos problémák azonosításában, kezelésében és közzétételében, valamint a környezeti fenntarthatósági szempontok üzleti tevékenységbe történő integrálásában. Az MNB ezzel kívánja növelni a jogalkalmazás kiszámíthatóságát és elősegíteni a vonatkozó jogszabályok egységes alkalmazását.

4. Empirikus kutatás

A fentiek alapján az alábbi kutatási kérdéseket fogalmazzuk meg:

- *K1: Hogyan hat a CSRD hatályba lépése a Magyarországon működő kötelezett bankok fenntarthatósági közzétételi intenzitására?*
- *K2: Hogyan hat a CSRD hatályba lépése a Magyarországon működő kötelezett bankok fenntarthatósági közzétételi gyakorlatára a közzététel formáját tekintve?*
- *K3: Egységesül-e a Magyarországon működő kötelezett bankok fenntarthatósági közzétételi gyakorlata a CSRD hatályba lépésének következtében?*

[12] https://www.mnb.hu/letoltes/10-2022-zold-ajanlas.pdf

4.1. Adatok

A vizsgálatunk elvégzésekor az első körben közzétételre kötelezett, Magyarországon működő bankokat vizsgáljuk meg, azaz a számviteli törvény 177. paragrafusának 97 bekezdése alapján azokat a közérdeklődésre számot tartó bankokat, ahol az üzleti évet megelőző két – egymást követő – üzleti évben a mérleg fordulónapján a következő három mutatóérték közül bármelyik kettőre teljesül a következő: a foglalkoztatotti létszám meghaladja a 250 főt, a nettó árbevétel meghaladja a 20 milliárd forintot, valamint a mérlegfőösszeg meghaladja a 10 milliárd forintot, és ezenkívül az adott üzleti évben átlagosan foglalkoztatottak száma meghaladja az 500 főt.[13] A 2024. évre vonatkozóan fenntarthatósági közzétételre kötelezett, Magyarországon működő bankok listájának létrehozásához a Magyar Nemzeti Bank intézménykeresőjét[14], valamint a makroprudenciális[15] adatokat használtuk. Első lépésként a nyilvántartásban szereplő intézményeket vizsgáltuk, mely során 28 bankot találtunk, melyből a magyarországi fióktelepeket, hitelgarancia-intézményeket és az egy értéktárat kiszűrtük. Ezt követően a 2013. évi CCXXXVII. törvény a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról[16] rendelkezése alapján kizártuk a vizsgálatból az MFB Magyar Fejlesztési Bank Zrt.-t, valamint a Magyar Export-Import Bank Zrt.-t, tekintettel arra, hogy az említett jogszabály értelmező rendelkezései egyértelműen kivonják e két entitást a közérdeklődésre számot tartó hitelintézetek köréből. A fenti lépések elvégzését követően megállapítottuk, hogy 14 közérdeklődésre számot tartó bank működik Magyarországon. Erre a 14 bankra végeztük el a méret szerinti szűrést az alábbiak szerint: a Crefoport[17] adatbázisból letöltöttük a mérlegfőösszeget, az értékesítés nettó árbevételét[18], valamint az alkalmazotti létszámot 2022-re és 2023-ra.

A jogszabályi méretkritériumok figyelembevételével megállapítható, hogy a 2024. üzleti évre vonatkozóan 7 Magyarországon működő banknak kell fenntarthatósági jelentést közzétennie (*1. táblázat*).

[13] https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a0000100.tv
[14] https://intezmenykereso.mnb.hu/
[15] https://statisztika.mnb.hu/publikacios-temak/felugyeleti-statisztikak/penz--es-hitelpiaci-szervezetek/hitelintezeti-aktualis-publikaciok
[16] https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1300237.tv. Letöltés ideje: 2025. június 2.
[17] https://www.crefoport.hu/
[18] Hitelintézetek esetén az éves nettó árbevétel a 86/635/EGK tanácsi irányelv 43. cikk (2) bekezdés c) pontja szerinti bevétel (az alábbi tételek összege: kapott kamatok és kamatjellegű bevételek, külön kiemelve azokat, amelyek rögzített kamatozású értékpapírokból származnak; bevétel értékpapírokból; kapott jutalékbevételek; pénzügyi műveletek nettó eredménye és egyéb bevétel üzleti tevékenységből).

1. táblázat A 2024-es évre kötelezett magyar bankok listája	
1.	CIB Bank Zrt.
2.	ERSTE BANK HUNGARY Zrt.
3.	Kereskedelmi és Hitelbank Zrt.
4.	MBH Bank Nyrt.
5.	OTP Bank Nyrt.
6.	Raiffeisen Bank Zrt.
7.	UniCredit Bank Hungary Zrt.

4.2. A kutatás módszertana

A kutatás során tartalomelemzéssel vizsgáljuk a fenntarthatósági közzétételre kötelezett magyar bankok közzétételi gyakorlatának változását a CSRD hatálybalépésének tükrében. A tartalomelemzés egy gyakran használt módszer különböző dokumentumok szövegéből származó narratívák összegyűjtésére, amelyet széles körben alkalmaznak a fenntarthatósági jelentések elemzésére (*Dissanayake 2020*). A tartalomelemzés során *Krippendorff* (*2004*) munkáját követtük, mely szerint a tartalomelemzés folyamata több lépésből áll. Először meg kell határozni az elemzés egységeit, ezek lehetnek szavak, mondatok vagy témák. Ezután létre kell hozni a kategóriákat, amelyek alapján az adatokat rendszerezzük és csoportosítjuk. A következő lépés a kódolás, amely során a szövegrészeket azonosító kódokkal látják el, hogy könnyebben elemezhetők legyenek. Majd meg kell vizsgálni az elemzés megbízhatóságát, hogy biztosítsák az eredmények konzisztenciáját. Végül az adatok értelmezésére kerül sor, amely lehet statisztikai vagy kvalitatív módszerek alkalmazásával történő következtetések levonása.

Esetünkben a vizsgált jelenség a bankok fenntarthatósági közzétételi gyakorlata, ezen belül is a CSRD hatálybalépésének és a kötelezően alkalmazandó ESRS használatának hatása, tehát a 2023. és 2024. üzleti évekről publikált fenntarthatósági jelentéseket vizsgáltuk. A fenntarthatósági jelentések esetében a pénzügyi beszámolóval ellentétben a csoportszintű konszolidált jelentés mentesít az egyedi jelentés elkészítése alól, ezért egyes Magyarországon működő szereplők nem tesznek közzé egyedi fenntarthatósági jelentést. Emiatt, a nemzetközi gyakorlatnak megfelelően (*Remlein – Romić 2025*), valamint a közzétételi gyakorlat összehasonlíthatóságának érdekében minden esetben a csoportszintű jelentést vizsgáltuk.

4.2.1. A kódolás menete

A kódoláshoz a *Dumitru et al.* (*2017*) által használt tétellistát alkalmaztuk *Lippai-Makra* (*2025*) alapján, ezzel biztosítva, hogy jelen kutatás eredményei összehasonlíthatók legyenek a korábbi eredményekkel, így lehetőség nyíljon az NFRD és a CSRD banki fenntarthatósági közzétételre gyakorolt hatásának összevetésére is. A kódolás menetét az alábbiakban ismertetjük.

Dumitru et al. (*2017*) listája egy 20 tételből álló, nem pénzügyi információkat tartalmazó felsorolás, négy kategóriára osztva (*2. táblázat*). A kódolás mentén ezeket a tételeket azonosítottuk a fenntarthatósági jelentések szövegében. A pontozási rendszer, mely tükrözi a közzététel típusát, az alábbi: 0 pont – az adott tétellel kapcsolatban nincs közzététel; 1 pont – az adott tételt szövegesen mutatják be; 2 pont – az adott tételt kulcsindikátorral, vagy más kvalitatív adattal támasztják alá; 3 pont (2+1) – az adott tételhez szöveges leírást és kvalitatív adatot is társítanak. Következésképpen a jelentésekre adható maximális pontszám 60 (20×3), valamint a magasabb pontszámok magasabb közzétételi intenzitást jelentenek.

2. táblázat
Nem pénzügyi tételek az empirikus vizsgálathoz

I. Üzleti modell, politikák, CSR-hoz kapcsolódó kockázatok
1. Üzleti modell – rövid leírás
2. Környezeti, társadalmi, munkavállalói, emberi jogok tiszteletben tartása, korrupció és megvesztegetésellenes politikák
3. Környezeti, társadalmi, munkavállalói, emberi jogok tiszteletben tartásához, korrupcióhoz és megvesztegetéshez kapcsolódó fő kockázati tényezők
4. Nem pénzügyi KPI-k
II. Környezeti ügyek/tényezők
1. Környezetre gyakorolt hatások
2. Egészségre és biztonságra gyakorolt hatások
3. Megújuló energia használata
4. Nem megújuló energia használata
5. Üvegházhatásúgáz-kibocsátás
6. Vízkivét
7. Légszennyezés
III. Társadalmi és munkavállalói ügyek
1. Nemek közti egyenlőségért tett intézkedések
2. A Nemzetközi Munkaügyi Szervezet (ILO) alapvető egyezményeinek végrehajtása
3. Munkakörülmények
4. A munkavállalók információhoz és konzultációhoz való jogának tiszteletben tartása
5. Szakszervezethez kapcsolódó jogok tiszteletben tartása
6. Munkahelyi biztonság és egészség
7. Párbeszéd a helyi közösségekkel
8. A helyi közösségek fejlődése és védelme érdekében tett intézkedések
IV. Etikai ügyek
1. Emberi jogok megsértésének megelőzése, a korrupció és megvesztegetés elleni küzdelemhez szükséges eszközök
Forrás: Szerkesztve Dumitru et al. (2017:304)

4.2.2. A közzétételi indexek meghatározása

A közzétételi indexek meghatározásához a *Dumitru et al.* (*2017*) által használt módszertant alkalmaztuk. Eljárásukat követve *négy indexet* számoltunk ki minden vizsgált vállalatra, valamint mindkét vizsgált üzleti évre, a kategóriákhoz hozzárendelt tételek és a kategóriánkénti maximálisan elérhető pontszám alapján. Az indexeket az alábbiak szerint állítottuk elő:

$$I_1 = \left(\frac{P_1}{12}\right) * 100 \tag{1}$$

$$I_2 = \left(\frac{P_2}{21}\right) * 100 \tag{2}$$

$$I_3 = \left(\frac{P_3}{24}\right) * 100 \tag{3}$$

$$I_4 = \left(\frac{P_4}{3}\right) * 100 \tag{4}$$

ahol P_i az adott *i* kategóriákba tartozó tételekhez rendelt pontok száma.

A *teljes fenntarthatósági közzétételi intenzitás* értékeléséhez kiszámítottuk a következő *kombinált indexet* is:

$$I_{kombinált} = \frac{(I_1 + I_2 + I_3 + I_4)}{4}. \tag{5}$$

A közzétételi intenzitás mérésére *Lippai-Makra* (*2025*) kutatása alapján egy alternatív pontozási rendszert is alkalmaztunk, hogy a segítségével megvizsgáljuk, hogyan hat a kapott eredményekre, ha alternatív súlyozást használunk.

Li et al. (*2008*) alapján is kiszámoltuk a pontszámokat az elvégzett kódoláskor úgy, hogy a tételek közzétételének formáját vizsgálva nemcsak a szöveges és kvalitatív formát vettük figyelembe, hanem a grafikus interpretációkat is (beleértve a grafikonokat, megértést segítő ábrákat, de nem figyelembe véve az illusztratív fotókat, képeket). Ennek hatására a pontozás az alábbiak szerint módosult: 0 pont – az adott tétellel kapcsolatban nincs közzététel; 1 pont – az adott tételt szövegesen mutatják be; 1 pont – az adott tételt kulcsindikátorral, vagy más kvalitatív adattal támasztják alá; 1 pont – az adott tétel bemutatásához grafikus ábrázolást használnak. A maximális pontszám ezek alapján szintén tételenként 3 pont és jelentésenként 60 pont ebben az alternatív pontozási módszerben is. A maximálisan elért 60 pont tehát azt jelentené, hogy a gazdálkodó mind a 20 vizsgált tételről közzétett szöveges, kvalitatív és grafikus elemet is.

A közzétételi intenzitásokat a kombinált index alapján az alábbi kategóriákba soroltuk:

• 0 – nincs nem pénzügyi közzététel;

• 1–30 százalék – alacsony közzétételi szint;

• 31–70 százalék – közepes közzétételi szint;

• 71–100 százalék – magas közzétételi szint.

Az elvégzett kódolás eredményeként tehát mind a 7 vizsgált bankra 2023. és 2024. üzleti évre is előállt a témánkénti, illetve az összesített fenntarthatósági közzétételi index.

5. Eredmények

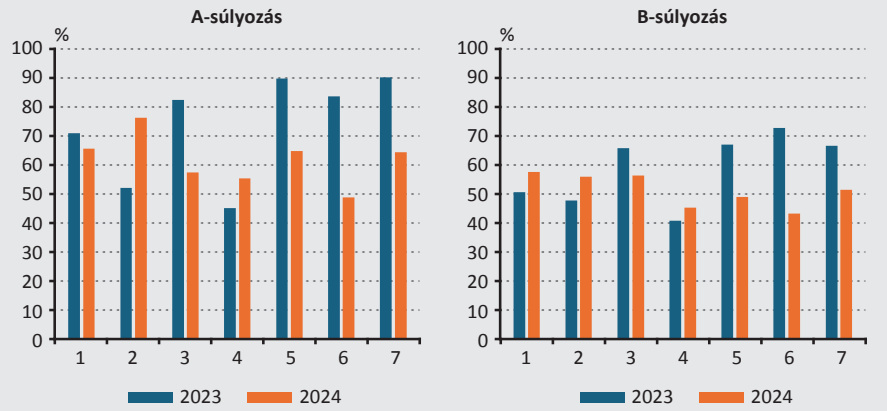
Az alábbiakban a közzétételi intenzitások összehasonlítását mutatjuk be (*1. ábra és 3. táblázat a Függelékben*). Ahogy fent ismertettük, a közzétételi intenzitás meghatározására kétféle súlyozást használtunk, amelyeket a továbbiakban az alábbi módon jelölünk:

• A-súlyozás *Dumitru et al.* (*2017*) szerint,

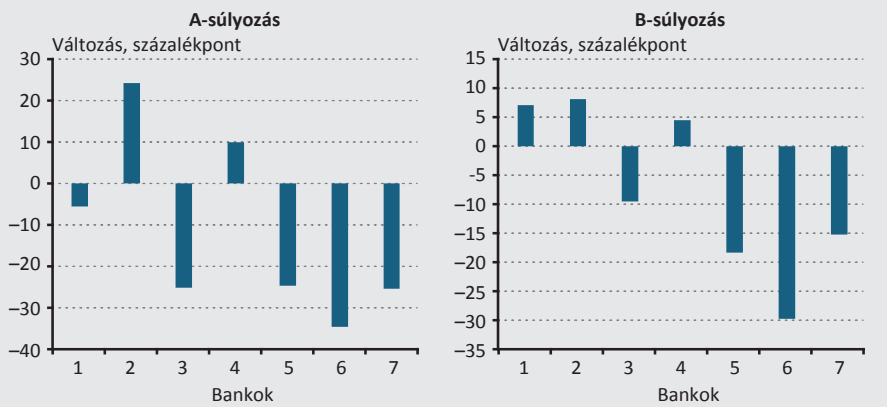
• B-súlyozás *Li et al.* (*2008*) szerint.

A közzétételi intenzitások 2023-ban, azaz az NFRD hatályának utolsó évében, öt bank esetében érték el az A-súlyozás szerint a magas közzétételi intenzitás szintet, míg 2024-ban már csak egy bank. A közzétételi intenzitás szintje a CSRD hatályba lépését követően öt banknál csökkent, és kettőnél nőtt. Minden 2023-ban magas intenzitási kategóriába eső bank esetében közepes szintre csökkent az érték. A növekedést mutatóknál csak egy bank került a magas közzétételi kategóriába. A B-súlyozás szerint három banké nőtt, négyé pedig csökkent. 2023-ban hat, 2024-ben mind a hét bank közepes közzétételi intenzitást mutatott (*2. ábra*). Az eredmények összegzése alapján elmondható, hogy a vizsgált tételek alapján előállított közzétételi intenzitás csökkenést mutat a CSRD hatására, az évek közti változások mértéke azonban bankonként eltérő (*2. ábra*), azaz a CSRD okozta változás hatása nem azonos az egyes bankok esetében.

1. ábra
A bankok közzétételi intenzitása 2023-ban és 2024-ben a két súlyozás szerint

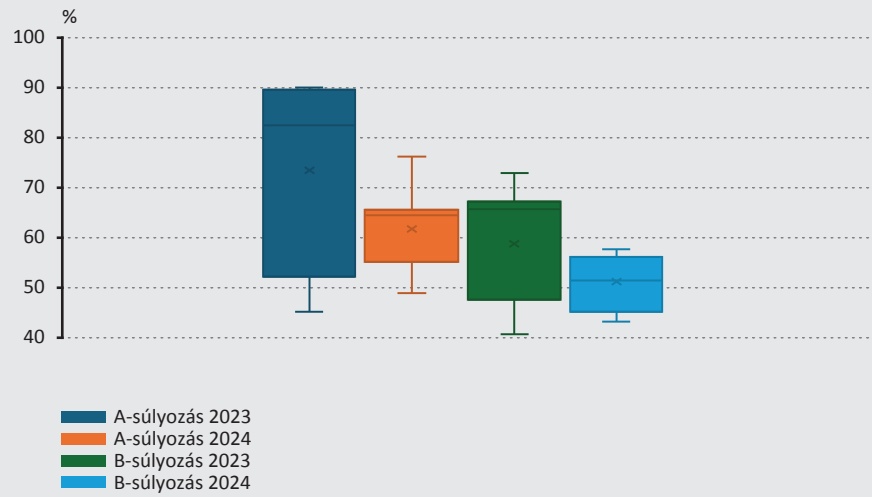

2. ábra
A bankok közzétételi intenzitásának változása 2024-ben 2023-hoz képest

Az eredmények további vizsgálata alapján megállapítható, hogy annak ellenére, hogy a szabályozás csökkentette a közzétételi intenzitást a vizsgált paraméterek mentén, vannak pozitív hatásai is a szabályozásnak (*3. ábra és 4. táblázat a Függelékben*). A CSRD hatására a közzétételi intenzitás szóródása csökkent (mind a szórás, mind az interkvartilis terjedelem százalékpontosan csökkent), vagyis a vállalatok fenntarthatósági közzétételi gyakorlata egységesült, a standardizálás elérte a kívánt hatást. Azaz a CSRD előírásai szerint elkészült jelentések hasonlóbbak, mint a korábbiak. Ezek az eredmények alátámasztják a normatív izomorfizmust.

3. ábra
A bankok közzétételi intenzitásának egységesülése súlyozás és év szerint külön-külön

A közzétételi intenzitás csökkenése alapján azonban nem állapítható meg egyértelműen, hogy a CSRD hatására csökken az érintettek felé közölt információk mennyisége. Inkább azok formája és témái változtak az NFRD szerinti közzétételekhez képest. Ha a kutatás során más tétellista alapján vizsgáltuk volna a közzétételt, például a tematikus ESRS-ek mentén, vagy az azokban előírt kötelező közzétételi elemek (politikák, intézkedések, mérőszámok, célértékek) alapján, akkor lehet, hogy intenzitásnövekedést tudtunk volna detektálni. Következésképpen a kapott eredmények értelmezésekor azzal a kitétellel kell kiegészíteni a megállapítást, hogy az NFRD szempontú tételek vizsgálata tekintetében mutatható ki a közzétételi intenzitás csökkenése a kötelezett magyar bankok körében.

Az eredmények alapján megállapítható továbbá, hogy a különböző súlyozási módszerek befolyásolják az eredményeket. Ebből következőleg érdemes több súlyozást is használni, mert ha az azokkal kapott eredmények egy irányba mutatnak, akkor az erősíti a levont következtetések alátámasztottságát.

5.1. Egyéb eredmények

A kvalitatív tartalomelemzés lehetőséget ad arra, hogy a kvantifikálható eredményeken túl kvalitatív megfigyeléseket tegyünk. A vizsgálat elvégzése alapján elmondható, hogy a 2024-es jelentésekben több magyarázó narratív tartalmat, strukturáltabban tettek közzé a bankok, pont az ESRS előírásainak hatására. Ez a tendencia segíti a jelentések összehasonlíthatóságát.

Az is megfigyelhető, hogy a 2024-es jelentések kevesebb numerikus adatpontot tartalmaznak. Ennek okát jelen kutatással nem tudjuk magyarázni, azonban vélhetően a szigorodó, teljes jelentésre kiterjedő könyvvizsgálati módszertannal is magyarázható. Ezen feltételezés alátámasztására interjús kutatást javaslunk.

A jelentések formáját vizsgálva elmondható, hogy míg 2023-ban két bank különálló fenntarthatósági jelentést tett közzé, addig 2024-ben már minden szereplő – a szabályozásnak megfelelően – az éves jelentéshez csatolt üzleti jelentés részeként tette közzé fenntarthatósági jelentését. A jelentések letöltésekor (2025. május folyamán) egy bank honlapján találtunk az éves jelentés mellett a fenntarthatósági eredményeket összegző, rövid összefoglalót.

A jelentések elérhetősége kapcsán elmondható, hogy minden bank fenntarthatósági és éves jelentését könnyedén megtaláltuk a bank hivatalos honlapján. A legtöbb helyen már a honlapon felhívták az érintettek figyelmét a CSRD szerinti új közzétételi gyakorlatra.

A bankok által használt fenntarthatósági közzétételi standardok kapcsán a szabályozás markáns eredményeként rajzolódik ki a GRI[19]-standard szinte teljes elhagyása. Míg 2023-ban mind a hét vizsgált bank a GRI standardjai szerint, addig 2024-ben már mind a hét bank a kötelezően előírt ESRS-standardok szerint jelentett. Ez az eredmény várható volt, azonban véleményünk szerint az már meglepő, hogy egy bank sem tett közzé teljes GRI mutató táblázatot a jelentés végén, és a vizsgált bankok közül csak egy volt, aki GRI indikátorok megnevezésével és használatával mutatott be jogalanyspecifikus közzétételt.

A jelentések könyvvizsgálata kapcsán elmondható, hogy 2023-ban egy olyan bank volt, amely nem látta el könyvvizsgálattal a fenntarthatósági jelentését. 2024-re azonban már mind a hét bank fenntarthatósági jelentése könyvvizsgálói bizonyossági véleménnyel volt ellátva, és mind a hét bank jelentését Big4 szereplő auditálta.

Érdekes megfigyelés, hogy míg 2023-ban csupán négy, 2024-ben már hat bank nyilatkozott úgy a jelentésében, hogy klímacéljait valamilyen szakmai szervezettel hitelesítette (mint pl.: SBTi, PCAF, stb.). Ennek oka nem feltétlenül keresendő közvetlenül a szabályozásban, valószínűsíthető, hogy inkább befektetői igények húzódhatnak a változás mögött. Ennek feltárására interjús kutatás elvégzése javasolt.

[19] Global Reporting Initiative

6. Összefoglalás és kitekintés

Összefoglalva, jelen kutatás alapján a feltett kutatási kérdések az alábbiak szerint válaszolhatók meg:

K1: Hogyan hat a CSRD hatályba lépése a Magyarországon működő kötelezett bankok fenntarthatósági közzétételi intenzitására?

A CSRD hatálybalépésének hatása egyértelműen kimutatható a Magyarországon működő kötelezett bankok fenntarthatósági közzétételi gyakorlatára. A közzététel intenzitása változott, méghozzá összességében csökkent. Ez az intenzitás csökkenés azonban nem jelenti azt, hogy összességében kevesebb információhoz jutnak az érintettek. Az eredmények azt mutatják, hogy a közzététel formája változott meg, méghozzá a narratív, azaz szövegesen leíró részek javára a kvalitatív és a grafikus információközléssel szemben. Ezek a változások magyarázhatók az ESRS narratíva központú előírásaival, amely egyrészt kevesebb numerikus adatpontot ír elő, mint a korábban leginkább használt standardok, másrészt több numerikus adatpont közlése alól felmentést ad a standard alkalmazásának első három évében.

K2: Hogyan hat a CSRD hatályba lépése a Magyarországon működő kötelezett bankok fenntarthatósági közzétételi gyakorlatára a közzététel formáját tekintve?

A közzétételek formájára tekintettel megállapítható, hogy eltolódtak a hangsúlyok a narratív közzétételek javára a numerikus adatközléshez képest. Ez az eredmény egyrészt az ESRS fent már említett sajátosságából adódik, valamint feltehetően a változó könyvvizsgálati módszertannak is. Ugyanis korábban a fenntarthatósági jelentések könyvvizsgálata során nem vizsgálták az összes kvalitatív adat alátámasztását, tehát előfordulhatott, hogy például becsült adatokat közöltek a vállalatok. Ez azt jelenti, hogy a szigorodó könyvvizsgálat is csökkenthette a bemutatható kvalitatív adatok mennyiségét. Ezen aspektusra azonban jelen kutatás nem tért ki.

K3: Egységesül-e a Magyarországon működő kötelezett bankok fenntarthatósági közzétételi gyakorlata a CSRD hatályba lépésének következtében?

A jelentések formai és tartalmi szempontból is egységesültek. Azaz a szabályozás már az első évében, ebből a szempontból, elérte a célját. A fenti kutatási kérdésre adott válasz, alátámasztja a normatív izomorfizmust, azaz a szabályozás hatására a közzétételi gyakorlatok egységesülnek.

6.1. Jegybanki hasznosíthatóság

Az elvégzett kutatás alapján több olyan javaslat fogalmazható meg, amely lehetőséget ad a kapott eredmények jegybanki hasznosulására. A kutatás megkezdésekor több olyan definíciós, illetve jogszabály értelmezési nehézségbe ütköztünk, amelyek feldolgozása, megértése segítheti a Magyarországon működő bankokat a jogszabályi

megfelelésben. Emiatt javasoljuk az alábbiak közérthető formában való megjelenítését az MNB honlapján, illetve bankoknak szóló kiadványaiban.

Az egyik ilyen pont a közérdeklődésre számot tartó státusz megállapítása. Tekintettel arra, hogy a kérdés tisztázásához több jogszabály együttes értelmezésére van szükség (*Lippai-Makra 2025*) javasolt ezek értelmezésének összefoglalását közzétenni. Véleményünk szerint, egyetértve *Lippai-Makra* (*2025*) érvelésével a MFB Magyar Fejlesztési Bank Zártkörűen Működő Részvénytársaság és a Magyar Export-Import Bank Zrt. nem közérdeklődésre számot tartó. Emiatt javasoljuk az MNB honlapján található intézménykeresőben szereplő információk felülvizsgálatát, és a Hitelintézeti törvény[20] szerint közérdeklődésre számot tartók köréből kizárt bankok jogszabály szerinti státuszának szerepeltetését a felületen[21].

Egy másik ilyen pont a nettó árbevétel fogalmának tisztázása a bankok esetében. A legtöbb fenntarthatósági közzétételhez kapcsolódó Európai Uniós és hazai jogszabály a közzétételi kötelezettséget részben árbevételi küszöbértékhez köti. A magyar számviteli törvény 95/D. § 6. pontja szerint hitelintézetek esetén az éves nettó árbevétel a 86/635/EGK tanácsi irányelv 43. cikk (2) bekezdés c) pontja szerinti bevétel. Érdemes lenne ennek kifejtését is szerepeltetni az MNB honlapján, illetve a bankoknak szóló kiadványaiban, valamint a különböző céginformációs szolgálatokkal is egyeztetni, hogy ennek megfelelő összegeket szerepeltessenek az adatbázisaikban.

Jelen kutatás eredményei alátámasztják a szabályozás közzétételi gyakorlatra való azonnali és közvetlen hatását, ami érv lehet az ajánlásoknál erősebb hatású, jogszabály szintű szabályozások bevezetésére. Egyrészt azonban a jelenlegi Európai Uniós és hazai folyamatosan változó jogszabályi és standard környezet kihívások elé állítják a kötelezetteket, ezért jogszabályi szintre csak azokat a pontokat érdemes emelni, melyek időtállók és hosszú távon is fenntartandó előírásokat tartalmaznak. Ebből kifolyólag érdemes lehet inkább a zöld ajánlások frissítésére koncentrálni. Másrészt szintén a zöld ajánlások frissítését támasztja alá az az eredményünk, hogy minden vizsgált kötelezett eleget tett az új jogszabályi előírásoknak. Azaz az ajánlásokat nem a jogszabályi megfelelés szempontjából érdemes bővíteni. A CSRD bevezetése és az ESRS-ek kötelező használata a nagy mennyiségű narratívák irányába tolta el a közzétételi gyakorlatot. Ezen szöveges részek érintettek általi feldolgozása nehézkes és időigényes. A fentiekből következően ajánlásként megfogalmazható a fenntarthatósági jelentések közérthető, rövid, informatív összefoglalójának közzététele, akár egyes érintetti csoportok (pl. befektetők, hitelezők, munkavállalók, üzleti partnerek stb.) információs igényének figyelembevételével. Egy magyar banknál találtunk erre

[20] https://njt.hu/jogszabaly/2013-237-00-00
[21] https://intezmenykereso.mnb.hu/Details/Index?LId=276&EntityType=Institute&expandAccordions=IntezmenyAlapadatok

jó gyakorlatot[22]. Az ilyen rövid összefoglalók hitelességét alátámasztja az auditált fenntarthatósági jelentés.

Az ESRS-ekben definiált kettős lényegességi vizsgálat szempontjait, valamint a hatások, kockázatok és esélyek meghatározását is érdemes lehet beépíteni az ajánlásba. Az ajánlásokban leginkább a klímaváltozással (adaptáció, mitigáció) kapcsolatos szempontok érvényesülnek, ugyanakkor a tematikus ESRS-ek megjelenésével és a Taxonómia rendelet egyre szélesebb körű alkalmazásával más környezeti témák (pl. vízgazdálkodás, biodiverzitás stb.), valamint társadalmi és vállalatirányítási szempontok is előtérbe kerülnek. Ezeket akár szemléletes példákkal érdemes lehet bemutatni a zöld ajánlásokban, akár a 2024-es fenntarthatósági jelentések jó gyakorlatain keresztül. Érdemes továbbá megfontolni az időtávok (rövid, közép- és hosszú távú) jelenlegi, legalább 10 éves ajánlását az Európai Unió Fenntartható Pénzügyek Akciótervéhez és az ESRS-ekben definiált időtávokhoz igazítani. Úgyszintén érdemes vizsgálni a CSRD/ESRS, a 2023. évi CVIII-as törvény, és az MNB zöld ajánlásai közti összhangot.

6.2. A kutatás korlátai

Jelen kutatás korlátai leginkább az alkalmazott módszertanból adódnak. A kvalitatív tartalomelemzés magas kutatói erőforrásigénnyel jár, ami miatt korlátozott az adott idő alatt elemezhető jelentések száma. A következő években növekedés várható a kötelezettek számában, ami megnehezíti, hogy a teljes kötelezetti kör vizsgálható legyen. Egy másik módszertanból eredő korlát a kiválasztott tétellistából ered. Ahogyan azt korábban is említettük, a *Dumitru és szerzőtársai* (*2017*) által létrehozott tétellista NFRD-fókuszú. Más tétellista használata eltérő eredményt hozhat. Továbbá az alkalmazott súlyozás is befolyásolhatja a kapott eredményeket. Szintén a módszertani korlátból ered, hogy a fenntarthatósági közzétételi folyamat 1. és 5. lépése nem vizsgálható pusztán a jelentések elemzésével. Emellett a kutatás korlátai között kell megemlíteni, hogy mivel több szereplő él azzal a mentesülési lehetőséggel, hogy nem készít egyedi fenntarthatósági jelentést a csoportszintű konszolidált fenntarthatósági jelentésre tekintettel, ezért a kapott eredmények nem feltétlenül képesek jól tükrözni a magyar sajátosságokat.

6.3. További kutatási irányok

A fenti kutatási korlátokat az alábbi, jövőbeni kutatási irányokkal lehet feloldani. A magas kutatói erőforrásigényre megoldást jelenthet valamilyen mesterségesintelligencia-alapú szövegelemző használata, mely tanítható a szövegkörnyezet értelmezésére, így küszöbölve ki a nem mesterségesintelligencia-alapú szoftveres szövegelemző lehetőségekkel szemben megfogalmazott kritikákat. Ilyen MI-alapú megoldás lehet a Briink[23], amely kifejezetten fenntarthatósági közzétételek elemzésére szolgál.

[22] https://www.otpbank.hu/static/portal/sw/file/OTP_Csoport_Fenntarthatosagi_eredmenyek_2024.pdf
[23] https://www.briink.com/

A teljes közzétételi folyamat megismerése érdekében érdemes lehet jelen kutatást kiegészíteni mélyinterjúkkal, melyekkel felmérhetők mind az 1. lépésben foglalt motivációs tényezők, mind pedig az 5. lépéshez tartozó érintetti visszajelzések. Az interjúk segítségével az is felmérhető, hogy a közzétételre kötelezett bankok mennyire támaszkodtak az MNB zöld ajánlásaira a közzétételi stratégiájuk kialakításakor. A mélyinterjú lehetőséget biztosít továbbá a fenntarthatósági szempontok vállalati folyamatokba történő beépítésének megismerésére is. Az interjú rugalmas, nyitott kérdésformátuma segít az egyedi nézőpontok, döntési folyamatok és kihívások jobb megértésében, amelyeket egy strukturált kérdőív nem tudna teljes mértékben megragadni. Emellett a mélyinterjú révén bizalmi légkör teremthető, ami elősegítheti az őszinte és részletes válaszokat a bankok fenntarthatósági törekvéseiről és azok valódi hatásairól (*Gyulavári et al. 2017*).

Felhasznált irodalom

An, Y. – Davey, H. – Eggleton, I.R.C. (2011): *Towards a comprehensive theoretical framework for voluntary IC disclosure*. Journal of Intellectual Capital, 12(4): 571–585. https://doi.org/10.1108/14691931111181733

Barakat, F.S.Q. – López Pérez, M.V. – Rodríguez Ariza, L. (2015): *Corporate social responsibility disclosure (CSRD) determinants of listed companies in Palestine (PXE) and Jordan (ASE)*. Review of Managerial Science, 9(4): 681–702. https://doi.org/10.1007/s11846-014-0133-9

Baranyai Eszter – Banai Ádám (2022): *Forrósodó jelzáloghitelezés és jegybanki lehetőségek.* Hitelintézeti Szemle, 21(1): 5–31. https://doi.org/10.25201/HSZ.21.1.5

Barberis, N. – Thaler, R. (2003): *Chapter 18 A survey of behavioral finance*. In: Constantinides, G.M. – Harris, M. – Stulz, R.M. (eds.): Handbook of the Economics of Finance, Vol. 1, Part B, pp. 1053–1128. Elsevier. https://doi.org/10.1016/S1574-0102(03)01027-6

Baumüller, J. – Grbenic, S.O. (2021): *Moving from non-financial to sustainability reporting: analyzing the EU Commission's proposal for a Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD).* Facta Universitatis, Series: Economics and Organization, 18(4) (Special issue): 369–381. https://doi.org/10.22190/FUEO210817026B

Brundtland, G.H. (1987): *Our Common Future—Call for Action*. Environmental Conservation, 14(4): 291–294. https://doi.org/10.1017/S0376892900016805

Connelly, B.L. – Certo, S.T. – Ireland, R.D. – Reutzel, C.R. (2011): *Signaling Theory: A Review and Assessment.* Journal of Management, 37(1): 39–67. https://doi.org/10.1177/0149206310388419

Deák Viktória – Sárvári Balázs (2023): *A jegybanki zöld mandátum elméleti és gyakorlati aspektusai*. Polgári Szemle, 19(4–6): 48–61. https://doi.org/10.24307/psz.2023.1205

Deegan, C. (2014): *An overview of legitimacy theory as applied within the social and environmental accounting literature*. In: Unerman, J. – Bebbington, J. - O'Dwyer, B. (eds.): Sustainability Accounting and Accountability (2nd ed.). Routledge, Chapter 15.

Dissanayake, D. (2020): *Sustainability key performance indicators and the global reporting initiative: Usage and challenges in a developing country context.* Meditari Accountancy Research, 29(3): 543–567. https://doi.org/10.1108/MEDAR-08-2019-0543

Dumitru, M. – Dyduch, J. – Guşe, R.G. – Krasodomska, J. (2017): *Corporate Reporting Practices in Poland and Romania – An Ex-ante Study to the New Non-financial Reporting European Directive*. Accounting in Europe, 14(3): 279–304. https://doi.org/10.1080/17449480.2017.1378427

Esty, D.C. – Cort, T. (2020): *Sustainable Investing at a Turning Point*. In: Esty, D.C. – Cort, T. (eds.): Values at Work: Sustainable Investing and ESG Reporting. Palgrave Macmillan, Cham, pp. 3–9. https://doi.org/10.1007/978-3-030-55613-6_1

Esty, D.C. – Lubin, D.A. (2020): *Toward a Next Generation of Corporate Sustainability Metrics*. In: Esty, D.C. – Cort, T. (eds.): Values at Work: Sustainable Investing and ESG Reporting. Palgrave Macmillan, Cham, pp. 97–108. https://doi.org/10.1007/978-3-030-55613-6_7

Faqih, A. – Kramer, R. (2024): *The Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD): An Effective Approach to Implementation.* Diponegoro Journal of Accounting, 13(4). https://ejournal3.undip.ac.id/index.php/accounting/article/view/47753

Freeman, R.E. (2010): *Strategic Management: A Stakeholder Approach.* Cambridge University Press. https://doi.org/10.1017/CBO9781139192675

Friedman, M. (1970): *A Friedman doctrine – The Social Responsibility of Business Is to Increase Its Profits.* The New York Times, 13 September, p. 17. https://www.nytimes.com/1970/09/13/archives/a-friedman-doctrine-the-social-responsibility-of-business-is-to.html

Gyulavári Tamás – Mitev Ariel Zoltán – Neulinger Ágnes – Neumann-Bódi Edit – Simon Judit – Szűcs Krisztián (2017): *A marketingkutatás alapjai*. Akadémiai Kiadó. https://doi.org/10.1556/9789630598880

Gyura Gábor – Holczinger Norbert – Kim Donát (2023): *Zöld pénzügyek a felügyelet tevékenységében*. In: Kandrács Csaba (szerk.): Stabilitás és bizalom: A magyar pénzügyi felügyelés története. Magyar Nemzeti Bank, pp. 836–856.

Hill, J. (2020): *Environmental, Social, and Governance (ESG) Investing: A Balanced Analysis of the Theory and Practice of a Sustainable Portfolio*. Elsevier. https://doi.org/10.1016/C2018-0-03866-9

Holczinger Norbert – Sárvári Balázs (2025): *A zöld átmenet szerepe a Visegrádi országokban a KAYA-azonosság alapján*. Észak-magyarországi Stratégiai Füzetek, 22(01): 5–16. https://doi.org/10.32976/stratfuz.2025.1

Jensen, M.C. – Meckling, W.H. (1976): *Theory of the firm: Managerial behavior, agency costs and ownership structure.* Journal of Financial Economics, 3(4): 305–360. https://doi.org/10.1016/0304-405X(76)90026-X

Kandrács Csaba – Ritter Renátó – Sárvári Balázs (2021): *Greening the Financial System – A New Opportunity for Eurasian Cooperation?* In: Patai Mihály – Horváth Marcell (szerk.): Age of Eurasia – Future directions of knowledge, technology, money and sustainable geoeconomics. Magyar Nemzeti Bank, pp. 311–336. https://www.mnb.hu/letoltes/eurazsia-tanulma-nyko-tet-eng-webre-2.pdf

Kirschenmann, K. (2022): *The EU Taxonomy's (Potential) Effects on the Banking Sector and Bank Lending to Firms*. The Economists' Voice, 19(2): 275–283. https://doi.org/10.1515/ev-2022-0027

Krippendorff, K. (2004): *Content analysis: An introduction to its methodology* (2nd edition). Sage.

Lakatos László Péter (2013): *A számviteli érdekhordozói elméletek evolúciója és a szabályozás – klasszikus tézisek és új irányok a pénzügyi beszámolásban.* Vezetéstudomány – Budapest Management Review, 44(5): 47–59. https://doi.org/10.14267/VEZTUD.2013.05.05

Li, J. – Pike, R. – Haniffa, R. (2008): *Intellectual capital disclosure and corporate governance structure in UK firms*. Accounting and Business Research, 38(2): 137–159. https://doi.org/10.1080/00014788.2008.9663326

Lippai-Makra Edit (2025): *Fókuszban a nem pénzügyi közzététel – Az NFRD hatása a magyar közérdeklődésre számot tartó gazdálkodók közzétételi gyakorlatára*. SALDO. https://doi.org/10.62133/SALDO.FKNF8965

Lippai-Makra Edit – Kovács Zsuzsanna Ilona (2021): *Motivációk a nem pénzügyi információk közzététele mögött – interjús kutatás a közérdeklődésre számot tartó szervezetek kommunikációjáról.* Marketing & Menedzsment, 55(1): 55–65. https://doi.org/10.15170/MM.2021.55.01.05

Lippai-Makra Edit – Kovács Zsuzsanna Ilona – Bodó Regina (2024): *A magyar vállalatok fenntarthatósági közzétételének vizsgálata tartalomelemzéssel, a változó szabályozás tükrében*. Vezetéstudomány, 55(Különszám): 5–16. https://doi.org/10.14267/VEZTUD.2024.KSZ.01

Mahajan, R. – Lim, W.M. – Sareen, M. – Kumar, S. – Panwar, R. (2023): *Stakeholder theory.* Journal of Business Research, 166, 114104. https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2023.114104

Manes-Rossi, F. – Tiron-Tudor, A. – Nicolò, G. – Zanellato, G. (2018): *Ensuring More Sustainable Reporting in Europe Using Non-Financial Disclosure – De Facto and De Jure Evidence.* Sustainability, 10(4), 1162. https://doi.org/10.3390/su10041162

Omran, M.A. – Ramdhony, D. (2015): *Theoretical Perspectives on Corporate Social Responsibility Disclosure: A Critical Review*. International Journal of Accounting and Financial Reporting, 5(2): 38–55. https://doi.org/10.5296/ijafr.v5i2.8035

Ortas, E. – Gallego-Alvarez, I. – Álvarez Etxeberria, I. (2015): *Financial Factors Influencing the Quality of Corporate Social Responsibility and Environmental Management Disclosure: A Quantile Regression Approach*. Corporate Social Responsibility and Environmental Management, 22(6): 362–380. https://doi.org/10.1002/csr.1351

Papp Dávid – Sárvári Balázs – Varga Márton (2022): *Fenntartható pénzügyek – A pénzügyi rendszer és a fenntarthatóság kapcsolata.* In: Baksay Gergely – Matolcsy György – Virág Barnabás (szerk.): Új fenntartható közgazdaságtan. Globális vitairat. Magyar Nemzeti Bank, Budapest.

Pizzi, S. – Del Baldo, M. – Caputo, F. – Venturelli, A. (2022): *Voluntary disclosure of Sustainable Development Goals in mandatory non-financial reports: The moderating role of cultural dimension*. Journal of International Financial Management & Accounting, 33(1): 83–106. https://doi.org/10.1111/jifm.12139

Pizzi, S. – Principale, S. – Fasiello, R. – Imperiale, F. (2023): *The institutionalisation of social and environmental accounting practices in Europe*. Journal of Applied Accounting Research, 24(5): 816–838. https://doi.org/10.1108/JAAR-07-2022-0190

Posadas, S.C. – Ruiz-Blanco, S. – Fernandez-Feijoo, B. – Tarquinio, L. (2023): *Institutional isomorphism under the test of Non-financial Reporting Directive. Evidence from Italy and Spain*. Meditari Accountancy Research, 31(7): 26–48. https://doi.org/10.1108/MEDAR-02-2022-1606

Remlein, M. – Romić, A.R. (eds.) (2025): *Corporate Sustainability Reporting in Central and Eastern European Companies*. Routledge. https://doi.org/10.4324/9781003451884

Sherwood, M.W. – Pollard, J. (2018): *Responsible Investing: An Introduction to Environmental, Social, and Governance Investments*. Routledge. https://doi.org/10.4324/9780203712078

Soppe, A. (2004): *Sustainable Corporate Finance*. Journal of Business Ethics, 53(1): 213–224. https://doi.org/10.1023/B:BUSI.0000039410.18373.12

Soyombo, O.T. – Odunaiya, O.G. – Okoli, C.E. – Usiagu, G.S. – Ekemezie, I.O. (2024): *Sustainability reporting in corporations: A comparative review of practices in the USA and Europe*. GSC Advanced Research and Reviews, 18(2): 204–214. https://doi.org/10.30574/gscarr.2024.18.2.061

Stamelos, C. (2022): *Corporate sustainability and ESG factors in Greece and Cyprus: Compliance, laws and business practices, towards a holistic approach.* InterEULawEast : Journal for the International and European Law, Economics and Market Integrations, 9(2): 289–313. https://doi.org/10.22598/iele.2022.9.2.10

Stefanescu, C.A. (2022): *Linking sustainability and non-financial reporting directive 2014/95/EU through isomorphism lens*. Meditari Accountancy Research, 30(6): 1680–1704. https://doi.org/10.1108/MEDAR-09-2020-1019

Surman Vivien – Böcskei Elvira (2023): *Fenntarthatóság a magyar kis- és középvállalati szektorban.* Vezetéstudomány, 54(10): 15–28. https://doi.org/10.14267/VEZTUD.2023.10.02

Tóth Balázs – Lippai-Makra Edit (2024): *Az intézményi izomorfizmusok megjelenése a számviteli innovációkban: A köz- és a magánszféra tapasztatai.* Gazdaság és Pénzügy, 11(3): 322–344. https://doi.org/10.33926/GP.2024.3.4

Várgedő Bálint (2022): *Klímakockázati stressteszt: a karbonár-sokk csődvalószínűségre kifejtett hatása a magyar bankrendszerben.* Hitelintézeti Szemle, 21(4): 57–82. https://doi.org/10.25201/HSZ.21.4.57

Warshauer, E. – Krosinsky, C. (2020): *Financing the Transition to Green Infrastructure*. In: Esty, D.C. – Cort, T. (eds.): Values at Work: Sustainable Investing and ESG Reporting. Palgrave Macmillan, Cham, pp. 111–125. https://doi.org/10.1007/978-3-030-55613-6_8

Zülch, H. – Ottenstein, P. – Schneider, A. (2021): *The New Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) Proposal: Are German Firms Already Compliant?* KoR: internationale und kapitalmarktorientierte Rechnungslegung, 21(7–8): 345–348.

Függelék

3. táblázat
A bankok közzétételi intenzitása évek és súlyozások szerint

A-súlyozás								
		1	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**
2023	I_1	42%	67%	100%	50%	100%	100%	100%
	I_2	76%	71%	76%	48%	71%	81%	86%
	I_3	67%	38%	54%	50%	88%	54%	75%
	I_4	100%	33%	100%	33%	100%	100%	100%
	$I_{kombinált}$	**71%**	**52%**	**83%**	**45%**	**90%**	**84%**	**90%**
	Közzétételi szint	magas	közepes	magas	közepes	magas	magas	magas
2024	I_1	67%	83%	67%	67%	100%	67%	100%
	I_2	100%	76%	71%	67%	43%	67%	67%
	I_3	63%	46%	58%	54%	83%	29%	58%
	I_4	33%	100%	33%	33%	33%	33%	33%
	$I_{kombinált}$	**66%**	**76%**	**57%**	**55%**	**65%**	**49%**	**65%**
	Közzétételi szint	közepes	magas	közepes	közepes	közepes	közepes	közepes
B-súlyozás								
		1	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**
2023	I_1	33%	67%	83%	50%	83%	100%	33%
	I_2	52%	57%	71%	38%	52%	71%	17%
	I_3	50%	33%	42%	42%	67%	54%	42%
	I_4	67%	33%	67%	33%	67%	67%	8%
	$I_{kombinált}$	**51%**	**48%**	**66%**	**41%**	**67%**	**73%**	**67%**
	Közzétételi szint	közepes	közepes	közepes	közepes	közepes	magas	közepes
2024	I_1	58%	67%	75%	58%	67%	58%	75%
	I_2	81%	52%	67%	48%	33%	52%	48%
	I_3	58%	38%	50%	42%	63%	29%	50%
	I_4	33%	67%	33%	33%	33%	33%	33%
	$I_{kombinált}$	**58%**	**56%**	**56%**	**45%**	**49%**	**43%**	**51%**
	Közzétételi szint	közepes	közepes	közepes	közepes	közepes	közepes	közepes

4. táblázat
A bankok közzétételi intenzitásának egységesülése

	A-súlyozás		B-súlyozás	
	2023	**2024**	**2023**	**2024**
Átlag	74%	62%	59%	51%
Alsó kvartilis	52%	55%	48%	45%
Medián	83%	65%	66%	51%
Felső kvartilis	90%	66%	67%	56%
Interkvartilis terjedelem	38 sz.p.	10 sz.p.	20 sz.p.	11 sz.p.
Szórás	17 sz.p.	8 sz.p.	11 sz.p.	5 sz.p.
Minimum	45%	49%	41%	43%
Maximum	90%	76%	73%	58%

Megjegyzés: sz.p.: százalékpont.